

OOLTGENSPLAAT - Zo erg als op de kop van het eiland was het niet. Daar liet de Duitse bezetter een hele buurtschap afbreken: Goedereede-Havenhoofd. Bij Ooltgensplaat ging het om een stuk of twaalf boerderijen en enkele arbeiderswoningen. Ze stonden aan de rand van de polder, nabij het Volkerak, en moesten verdwijnen om een vrij schootsveld te creëren. De Duitsers gingen heel voortvarend te werk. Op 10 december 1942 gaven ze de opdracht om te slopen en ruim een maand later, op 15 januari 1943, was de destructieve operatie al voltooid. Het gebeurde dat de slopers, die op zondagen en tijdens de kerstdagen doorwerkten om de klus snel te klaren, de pannen van het dak smeten terwijl de bewoners nog binnen zaten. Het zinloze einde van een aantal karakteristieke en schilderachtige, soms eeuwenoude, Flakkeese boerderijen.

Duitse bezetter wilde een vrij schootsveld

De gesloopte boerderijen langs het Volkerak

Door Kees van Rixoord

Jaap van Nieuwenhuijzen, geboren in 1937, kan zich de oude Willemshof nog herinneren, zij het vaag. "Het was een prachtige boerderij, ik schat uit het begin van de zeventiende eeuw, met een zomerhuis, een mispit, koeienstallen en een hooiberg. In mijn geboortemaand kwam onze eerste trekker, een rupstrekker. Kees van Rumpst kan ik me ook nog herinneren. Hij was een loonwerker en kwam vanuit Stad aan 't Haringvliet hierheen om te dorsen. Hij bracht voor mij ook nieuwe klompen mee." Nog een herinnering: "Ik sliep met mijn broer Martien in de bedstee. Er was een grote woonkeuken in de boerderij en tussen de hal en de schuur hadden we een branddeur."

Invasie

De boerderij stond aan de Galathesdijk, niet ver van het haventje. Het water was dichtbij: aan de andere kant van de dijk begon het Volkerak. Dat was voor de Duitsers precies de reden om de Willemshof en andere bebouwing in de buurt van de oever te slopen. De bezetter verwachtte een invasie van de geallieerden. Ze bouwden bunkers aan de kust en creëerden een vrij schootsveld langs de zeearmen. "De kanonnen stonden aan de andere kant van het water, bij Dinteloord", zegt Van Nieuwenhuijzen.

Later, in 1944, zouden de Duitsers ook nog grote delen van het eiland onder water zetten, dit om de geallieerden tegen te houden. Dat leidde tot de evacuatie van zo'n 15.000 bewoners. "Voor ons was dit de tweede

keer, daar in 1940 het land drassig was gemaakt door de Nederlanders om de Duitse invasie tegen te gaan. Omdat het water zout was, had dit voor de landbouw grote nadelige gevolgen. Dit verklaart de grote witte gipshopen in het landschap."

Returug naar de boerderijensloop. Aanvankelijk was het plan om bij en in Ooltgensplaat nog meer af te breken. Ook het oude gemeentehuis en de bebouwing aan de zuidoostelijke zijde van de Molendijk zouden van de kaart worden geveegd. Maar dat ging niet door. Het bleef bij de sloop van een aantal boerderijen en arbeiderswoningen aan de Fittersweg, de Galathesdijk, de Oudelandsdijk en de Oudedijk.

Gevoerd

Jaap van Nieuwenhuijzen was bijna zes toen het gebeurde. Hij herinnert zich nog het wegvoeren van de paarden en het verwijderen van het mate-

riël uit de oude Willemshof. "De tractor ging naar kennissen. Van de acht paarden die de boerderij verlieten, kwam er uiteindelijk één terug. De rest werd gevorderd door de Duitsers. Onze boerderij was een van de eerste die ze sloopten. Dat was in

De Willemshof voor de oorlog

Jaap van Nieuwenhuijzen was net als zijn vader zeer actief in het maatschappelijk leven. Hij was bijvoorbeeld voorzitter Hollandse Maatschappij van Landbouw op Goeree-Overflakkee, daarvoor van de jongeren, de Vereniging voor Bedrijfsvoorzichting, de Raad voor Bedrijfsontwikkeling Zuid-Holland, de Rabobank Ooltgensplaat/Stad aan 't Haringvliet, de VVD-afdeling en de WLTO, later LTO Noord. Die laatste functie vervulde hij tot 2005.

er bewoning was geweest. "Maar na de afbraak bleef er voor de geallieerden maar één herkenningspunt over: een potershut."

Na de afbraak ging de familie Van Nieuwenhuijzen aanvankelijk in Langstraat wonen. "We zijn in oorlogstijd wel zes keer verhuisd. Je moest de knop omzetten, het was echt een kwestie van overleven."

Noodboerderijen

Om het boerenbedrijf te kunnen voortzetten verzezen landinwaarts - aan de Galathesweg, de Oudelandsdijk en de Plaatsse Langweg - noodboerderijen en noodschuren. Voor de bouw gebruikte men de stenen en het hout van de afgebroken bouwwerken. "Onze noodboerderij kwam aan de Galathesweg. Wij hebben er tot 1948 gewoond", zegt Jaap van Nieuwenhuijzen.

In 1948 verhuisde het gezin naar de herbouwde Willemshof. "Mijn vader was de eerste die nieuw ging bouwen. Alle afgebroken boerderijen zijn herbouwd, maar niet altijd op dezelfde plaats. De laatste was vlak voor de Watersnoodramp van 1953 klaar."

De na de oorlog opgeleverde boerderijen zijn niet te vergelijken met hun voorgangers. Dat geldt ook voor de boerderij van Van Nieuwenhuijzen. "Onvergelijkbaar", is het oordeel van Jaap. "Maar voor de bedrijfsvoering wel beter." Het nieuwe gebouw was immers zo te maken dat het beter beantwoordde aan de eisen en wensen van 1948.

Koeien en paarden

De herbouw stond onder leiding van de Dienst Wederopbouw Boerderijen. Dat resulteerde in een hele serie vrij uniforme gebouwen. Jaap van Nieu-

wenhuijzen: "Mijn vader was voorzitter van de wederopbouwcommissie. Hij heeft nog een flinke strijd moeten voeren over de hoogte en de breedte van de schuren. Dat had te maken met het gebruik: kwamen er paarden en koeien te staan of waren de schuren alleen bestemd voor de opslag van landbouwproducten. Koeien hebben bij ons, op het nieuwe bedrijf, nooit gestaan, al was er ruimte voor 24 stuks. Na de oorlog hadden we namelijk geen gemengd bedrijf meer. Wel hadden we tot 1956 nog paarden."

Triest dat een aantal boerderijen van grote cultuurhistorische waarde zeventig jaar geleden verloren zijn gegaan. Het enige dat rest zijn oude foto's. Als Jaap van Nieuwenhuijzen ze bekijkt, zegt hij: "Kijk, De Oude Leeuw van Schilperoord. Dat was een van de mooiste boerderijen." Extra triest is het nu we weten dat er geen schot is gelost bij het Volkerak en dat de Duitse opdrachtgever een opvolger had die verklaarde dat de afbraak van de boerderijen niet nodig was geweest...

In 1895 kwam de opa van Jaap van Nieuwenhuijzen als pachter op de Willemshof. Hij werkte eerder, samen met een neef, op een andere plek: in de Grote Adriana Theodorapolder. Die liep in 1892 vol water. Daarna kon één van de neven, door loting, terugkeren op de boerderij. "Opa liep de boerderij mis en werd telersman, een soort loonwerker. Tot in 1895 de familie Van Beek de Willemshof verliet en opa de mogelijkheid kreeg om daar te gaan pachten." Inmiddels is de vierde generatie actief op de boerderij. Zoon Jacob Jan runt het akkerbouwbedrijf nu. Jaap boerde van 1963 tot 1996 vanuit de in 1948 herbouwde Willemshof.

De Willemshof, anno nu

De Jufferstee, Galathesdijk 8

De Jufferstee, Galathesdijk 8

Molenhoeve, Oudedijk 4

Molenhoeve, Oudedijk 4

Weltevreden, Galathesdijk 6

Weltevreden, Galathesdijk 6

De Oude Leeuw, Galathesdijk 2

De Oude Leeuw, Galathesdijk 2